

शासकिय जमा लेखांकन प्रणाली (GRASS)
च्या माध्यमातून शासन खाती जमा केलेल्या
रकमांच्या लेखांकनाबाबत.

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण- १००९/प्र. क्र. ३२/भाग-१/कोषा प्र - ५,

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई - ४०० ०३२.

तारीख: ८ जुलै, २०१३.

शासन परिपत्रक

राज्य शासनाने वित्त विभागाच्या नियंत्रणाखाली व्हर्चुअल ट्रेझरीची स्थापना केलेली असून सहभागी बँकांच्या पेमेंट गेट वे चा वापर करून इलेक्ट्रॉनिक माध्यमातून शासकिय जमा लेखांकन प्रणालीद्वारे (GRASS) शासनाच्या विविध विभागांशी संबंधीत जमा रकमांचा भरणा करण्याची सुविधा उपलब्ध करून दिलेली आहे. शासनाकडे जमा होणाऱ्या रकमांच्या लेखांकनासाठी व ताळमेळासाठी अवलंबिण्याची प्रचलित कार्यपद्धती महाराष्ट्र अर्थसंकल्पीय नियम पुस्तिका प्रकरण १४ नियम १५७ परिशिष्ट ३ परिच्छेद ३ व महाराष्ट्र कोषागार नियम १९६८ खंड १ मधील भाग ३ विभाग २ नियम १०८ ते ११६ मध्ये विहित केलेली आहे. तथापि इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा वापर करून शासनास देय रकमा जमा करण्याची नवीन प्रणाली अस्तित्वात येत असल्याने व प्रचलित पद्धतीही चालू राहणार असल्याने पेमेंट गेट वे मार्फत जमा होणाऱ्या रकमांच्या लेखांकनासाठी तसेच अशा जमा रकमांतून परतावा करण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती विहित करण्यात येत आहे.

विभागाने अवलंबिण्याची कार्यपद्धती :-१.जमा रकमा ज्या कार्यालयाशी संबंधीत आहेत त्या कार्यालयांनी इंटरनेटच्या माध्यमातून शासकिय जमा लेखांकन प्रणालीमधून (GRASS)त्यांच्या कार्यालयाशी निगडीत जमा रकमांसंदर्भात जमेचा अहवाल (Total Receipt) डाऊनलोड करून घ्यावा. अशा अहवालाच्या आधारे व्हर्चुअल ट्रेझरीकडील त्यांच्या कार्यालयाशी निगडीत जमा रकमांची त्यांच्याकडील जमा नोंदवहीमध्ये ई-रिसिट म्हणून नोंद घ्यावी. महिना संपल्यानंतर त्या महिनाभरातील

जमेचा लेखाशिर्षनिहाय अहवाल नियंत्रक अधिकाऱ्याकडे पाठवावा. नियंत्रक अधिकाऱ्यांनी प्रत्यक्ष जमा व ई-रिसिटचे एकत्रीकरण करून महाराष्ट्र अर्थसंकल्पीय नियम पुस्तिका प्रकरण १४ नियम १५७ परिशिष्ट ३ परिच्छेद ३ मधील कार्यपद्धतीचा अवलंब करून महालेखापाल कार्यालयाशी विहित पद्धतीने ताळमेळ घ्यावा. कार्यालय प्रमुख तसेच नियंत्रण अधिकाऱ्यास शासकीय जमा लेखांकन प्रणालीवर (GRASS) पुढील सुविधा उपलब्ध असतील.

- * प्रलंबित स्करोल पाहता येईल.
- * बँकेच्या स्करोलवरून पडताळणी केलेली एकूण जमा पाहता येईल.
- * चलन पडताळता येईल किंवा सेवा दिल्यानंतर पूर्णपणे किंवा अंशतः रद्द करता येईल.
- * परताव्याची नोंद (Refund)चलनावर घेता येईल.
- * GRN करीता झालेले प्रदानाची स्थिती पाहता येईल
- * विभागाच्या गरजेप्रमाणे हव्या त्या क्रमावारीनुसार स्करोल उपलब्ध करून घेता येईल.
- * रद्द केलेल्या चलनांची यादी तसेच आवश्यकतेनुसार कोणत्याही सहा रकान्यांचा (Field)

अहवाल उपलब्ध करून घेता येईल.

* तसेच संबंधितांना सेवा दिल्यानंतर संबंधित विभागाने चलन प्रणालीवर (GRASS) रद्द करणे आवश्यक आहे. त्याची सुविधा प्रणालीवर उपलब्ध आहे.

सदर प्रणालीचा अवलंब सर्व कार्यालयांनी केल्यास पुढीलप्रमाणे फायदे होतील.

१) विभागांनी विभागांशी संबंधित करदात्यांना / अदाकर्त्यांना “ग्रास” प्रणालीद्वारे कर / महसूल भरण्याची सोय उपलब्ध करून दिल्यास हे प्रदान करदाता / अदाकर्ता कोठूनही NetBanking द्वारे अथवा ज्या करदात्याकडे / अदाकर्त्याकडे NetBanking ची सुविधा नाही, असे करदाते / अदाकर्ते Payment Across the Bank counter या “ग्रास” प्रणालीतील विकल्पाद्वारे थेट शासनाचे खात्यात इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने कर भरणा करू शकतात.

२) “ग्रास” प्रणालीद्वारे रक्कम शासनखाती जमा केल्यावर त्याची पावती म्हणून महाराष्ट्र कोषागार नियम नमूना ६ मध्ये चलन निर्माण (Generate) होऊन चलन आयडी म्हणून त्यास एक GRN (Government Reference Number) नंबर व संबंधित बँकेचा CIN (Challan Identification Number) व Bank Reference Number प्राप्त होतो.

३)“ग्रास” प्रणालीद्वारे कर भरणा करताना रांगेचा प्रश्न येत नाही व अदाकर्त्यास सुविधाजनक पद्धतीने २४x७ या तत्वावर दिवसभरात कोणत्याही वेळेस कुठूनही कर भरणा करता येतो त्यामुळे वेळ, पैसा व श्रम यांची बचत होते.

४)सदर प्रणालीद्वारे शासनखाती भरणा होणारी रक्कम ही प्रचलित (पारंपारिक) पद्धतीपेक्षा अधिक जलद गतीने होत असून भरणा करण्यात येणा-या रकमांचे लेखा व नियमन अधिक जलद गतीने होते.

५)शासकीय कार्यालयात पावती पुस्तकाद्वारे वसूल करण्यात येणाऱ्या मोठ्याप्रमाणातील प्रत्यक्ष महसूली जमा रकमा प्रचलित नियमानुसार पारंपारिक पद्धतीने चलन तयार करून बँकेत दुसऱ्या दिवशी किंवा त्यानंतर भरणा होत असतात. उदा. महसूल व वन विभाग, गृह विभाग, कृषि/पशुसंवर्धन/ दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विकास सार्वजनिक आरोग्य, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, उद्योग उर्जा व कामगार विभाग, सांस्कृतिक कार्य विभाग, अन्न, नागरीपुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग इत्यादींना आता ग्रास प्रणालीच्या माध्यमातून भरणा येणे शक्य आहे. अशा पद्धतीने भरणा केलेल्या रकमा लगेच दुसऱ्या कामाच्या दिवशी शासन खाती जमा झालेल्या दिसून येतात.

६)जर एखाद्या व्यक्ती किंवा विभागाने ग्रास प्रणालीत नोंदणीकृत खाते उघडून प्रदान केल्यास त्याची आवश्यक ती माहिती प्रणालीत भरलेली असल्या कारणाने तीच तीच माहिती पुन्हा पुन्हा भरावी लागत नाही.

७)चलनाचा दुबार वापर होऊ नये म्हणून ते चलन सेवा दिल्यावर (deface) विरुपीत करता येते.

८)“ग्रास” प्रणालीतून भरणा करण्यात येणाऱ्या चलनांच्या नोंदी / अभिलेख, प्रणालीत त्वरीत उपलब्ध होतात.

९)जमा होणाऱ्या रकमेचा ताळमेळ सहभागी बँकांसह भारतीय रिझर्व्ह बँकेसोबत व्हर्चुअल ट्रेझरीकडून दुसऱ्या दिवशीच घेतला जातो त्यामुळे कोषागार स्तरावरील जमेच्या ताळमेळाचे कामासाठी लागणारा कालावधी अत्यल्प झालेला आहे.

१०) शासन खाती जमा झालेल्या रकमांचा कोषागार स्तरावरील ताळमेळ संबंधित विभागांनी घेण्याची आवश्यकता नाही, याबाबत सूचना दिनांक १६/१२/२०११ च्या परिपत्रकाद्वारे निर्गमित केलेल्या आहेत. त्यामुळे विभागांना जमेच्या ताळमेळाचा त्रास कमी झालेला आहे.

११) “ग्रास” प्रणालीमार्फत जमा होणाऱ्या रकमांचा लेखा अधिदान व लेखा कार्यालय मुंबई यांचेमार्फत महालेखापाल, मुंबई कार्यालयास सादर केला जातो.

१२) अधिदान व लेखा कार्यालयाच्या लेख्यात समाविष्ट केल्या जाणाऱ्या प्रत्येक चलनाचा तपशिल संबंधित विभागास देण्यात आलेल्या लॉगईनमध्ये उपलब्ध करून दिला आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०७०९१४३९००६८०५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

अ.म. जाधव

कार्यासन अधिकारी

प्रत,

१. राज्यपालांचे सचिव
२. मुख्यमंत्र्यांचे व उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव
३. सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
४. सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग
५. मंत्रालयीन सर्व विभागांच्या अधिन असलेल्या सर्व विभागांचे व कार्यासनांचे प्रमुख
६. प्रबंधक, मुळ न्यायालय शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई
७. प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)- १, महाराष्ट्र, मुंबई
८. प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई

९. महालेखापाल (लेखापरीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर
११. आयुक्त, आयकर (TDS) चर्नीरोड, मुंबई ४००००२
१२. आयुक्त, आयकर (TDS) सिव्हील लाईन, नागपूर ४४४००१
१३. प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा) मुंबई
१४. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
१५. सचिव, महाराष्ट्र विधीमंडळ सचिवालय, मुंबई
१६. प्रबंधक, लोक आयुक्त व उपलोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
१७. प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई
१८. मुख्य माहिती आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१९. विशेष आयुक्त, महाराष्ट्र सदन, कोपर्निकस रोड, नवी दिल्ली
२०. सर्व विभागीय आयुक्त
२१. सर्व जिल्हाधिकारी
२२. सर्व जिल्हापरिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
२३. संचालक , लेखा व कोषागारे, मुंबई
२४. अधिदान व लेखाअधिकारी, मुंबई
२५. सहसंचालक, लेखा व कोषागारे, कोकण/पुणे/नागपूर/औरंगाबाद/नाशिक/ अमरावती
२६. मुख्य लेखापरीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई
२७. सहसंचालक, स्थानिक निधी लेखा मुंबई /पुणे/नागपूर/औरंगाबाद/नाशिक/अमरावती
२८. वित्त विभागातील सर्व कार्यासने
२९. निवड नस्ती कोषा प्र.५